

2021/22

VA-barometern 2021/22 – VA-rapport 2021:5

ISSN: 1653-6843

ISBN: 978-91-89039-11-7

Utgivare: Vetenskap & Allmänhet, VA

Grev Turegatan 14, 114 46 Stockholm

E-post: info@v-a.se

Webbplats: www.v-a.se

Facebook/Instagram/LinkedIn/Twitter: [vetenskapollm](#)

Youtube: [vetenskapollmanhet](#)

Författare: Martin Bergman, Gustav Bohlin, Fredrik Brounéus

Fotografier: Veronica Bergman, Anton Frej (Frej Creative),

Erik Cronberg, Lena Söderström, Ben Libberton

Grafisk form: Pelle Isaksson

Mer information om undersökningen finns på www.v-a.se
Rapporten får gärna citeras med angivande av VA som källa.

FÖRTROENDE, PODDAR OCH INTRESSE I FOKUS

Detta är några av resultaten i årets VA-barometer:

- Kvinnor och män intresserar sig för forskning inom olika områden
- Rekordmånga har mycket stort förtroende för forskare
- Allt fler tar del av forskningsnyheter varje vecka
- Poddar blir en allt viktigare kanal för forskningsnyheter
- Personer med någon som arbetar med forskning i sin närhet är mer intresserade av forskning, tar oftare del av forskningsnyheter och kan tänka sig att jobba som forskare i större utsträckning, än personer som inte har någon forskare i sin närhet.

VA-barometern 2021/2022 är baserad på 1 016 telefonintervjuer med ett slumpmässigt urval representativt för den svenska allmänheten, 16–74 år. Mätningen är den tjugonde sedan Vetenskap & Allmänhet, VA, bildades 2002. Läs mer om undersökningen på sidan 34.

ÅRET SOM GICK

På grund av coronapandemin ställs Nobelfesten in för första gången sedan andra världskriget. I stället sänds en digital prisceremoni från Stadshuset i Stockholm.

Corona-virus-varianten Delta upptäckts i Indien.

EU:s läkemedelsmyndighet EMA godkänner Pfizers/Biontechs vaccin mot covid-19.

Hundratals Trumpanhängare stormar den amerikanska kongressbyggnaden Kapitolium i Washington D.C.

Hundratals personer samlas för en olaglig demonstration mot coronarestriktioner i Stockholm. Sex poliser skadas när de upplöser demonstrationen.

Över en miljon bekräftade coronafall i Sverige.

Copernicus, EU:s center för klimatövervakning, konstaterar att år 2020 är det varmaste som någonsin uppmätts i Europa.

Halva Sveriges befolkning över 18 år har fått minst en spruta med vaccin mot covid-19.

Riksdagen röstar bort statsminister Stefan Löfven och regeringen i en misstroendeomröstning.

Haiti drabbas av en jordbävning med styrkan 7,2 på Richterskalan. Två dygn senare drabbas landet av orkanen Grace.

Regeringen presenterar en femstegsplan för avveckling av coronarestriktionerna.

Stora skogsbränder i flera europeiska länder, bland annat i Turkiet, Grekland, Italien och Finland.

okt   nov   dec   2021   jan   feb   mars   april   maj   juni   juli   aug   sept

Över en miljon bekräftade döda i covid-19 i världen.

Joe Biden vinner över Donald Trump i det amerikanska presidentvalet.

Över 10 000 bekräftade döda i covid-19 i Sverige.

En tillfällig covid-19-lag införs som bland annat ger regeringen möjlighet att begränsa storleken på folksamlingar och att stänga serveringsställen.

Fartyget Ever Given går på grund och blockerar Suezkanalen.

Riksrevisionen slår fast att Sverige felaktigt undantog en stor andel elever från PISA-undersökningen 2018.

Körbärsblomningen, Japans traditionella vårtecken, når sin höjdpunkt vid det tidigaste datumet sedan den började registreras för 1 200 år sedan.

Svåra översvämningar i Europa med mer än 190 döda.

Extremhetta i Kanada där värmerekordet från 1937 slås av nya noteringen 47,9 grader Celsius.

USA avslutar sin militära insats i Afghanistan varpå talibanerna tar över makten i landet.

Den kinesiska rymdsonden Chang'e-5 landar på jorden med en samling sten och grus från månen – den första expedition av det här slaget på fyra årtionden.

Pandemirelaterade händelser

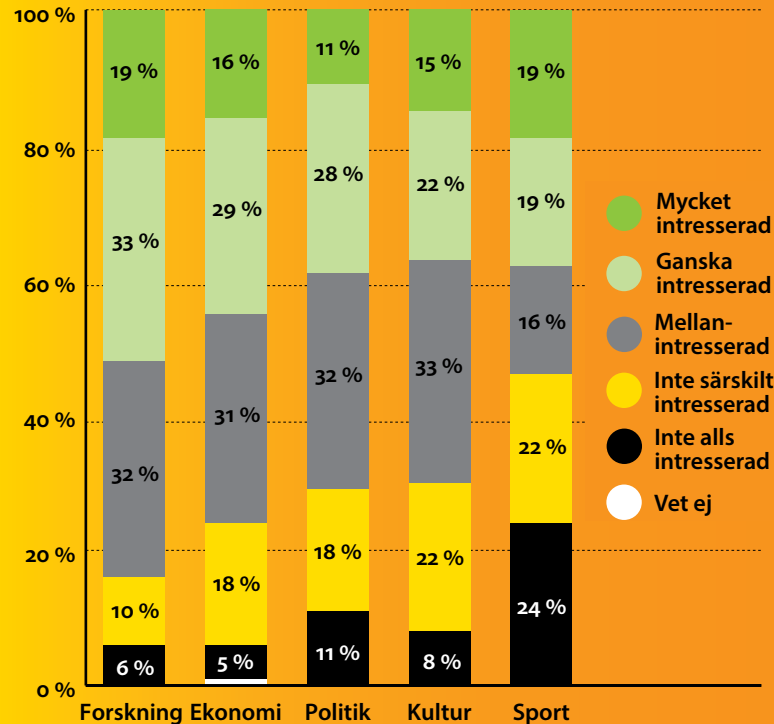
OFÖRÄNDRAT FORSKNINGSINTRESSE

Varannan tillfrågad (52 procent) i årets VA-barometer uppger att de är *ganska* eller *mycket intresserade* av forskning. Forskningsintresset är oförändrat jämfört med 2019, då frågan ställdes senast.

Intresset för forskning är större hos personer med högskoleutbildning. Här uppger 63 procent att de är ganska eller mycket intresserade, att jämföra med 44 procent bland dem utan högskoleutbildning. Högutbildade är även mer intresserade av politik och kultur, men mindre intresserade av sport än övriga. Boende i mindre städer/tätorter och landsortskommuner har ett lägre intresse för forskning än övriga.

*Figuren visar svaren på frågan **Hur intresserad är du av vart och ett av följande områden?***

ANTAL SVARANDE: 1 016

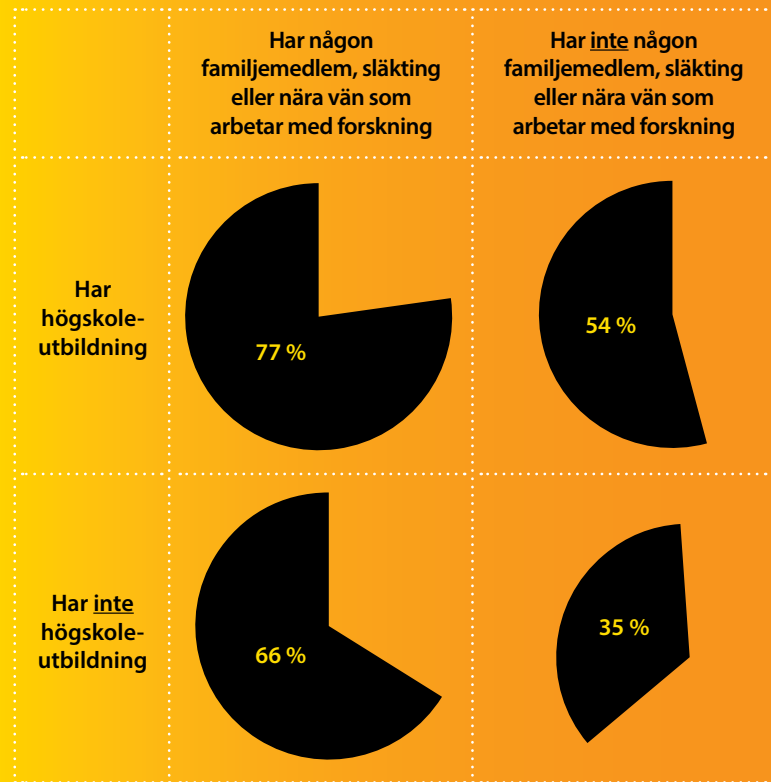
NÄRHET TILL FORSKNING VIKTIG

Forskningsintresset är större hos personer som har en familjemedlem, släkting eller nära vän som arbetar med forskning. Bland dessa är 72 procent *ganska* eller *mycket intresserade* av forskning, jämfört med 41 procent bland övriga svarande. Andelen som *inte är särskilt*, eller *inte alls intresserade*, är 8 procent bland dem med en familjemedlem, släkting eller nära vän som arbetar med forskning, att jämföra med 20 procent bland övriga.

Effekten av att ha någon i sin närhet som arbetar med forskning syns både bland personer som har, och som saknar, högskoleutbildning.

*Figuren visar sammanslagna andelar mycket eller ganska **intresserad av forskning**, uppdelad på personer med eller utan högskoleutbildning, och som har eller inte har en familjemedlem, släkting eller nära vän som arbetar med forskning.*

ANTAL SVARANDE: 110 (GRUNDSKOLA/GYMNASIUM MED NÄRSTÅENDE SOM ARBETAR MED FORSKNING)
 310 (GRUNDSKOLA/GYMNASIUM UTAN NÄRSTÅENDE SOM ARBETAR MED FORSKNING)
 255 (HÖGSKOLA MED NÄRSTÅENDE SOM ARBETAR MED FORSKNING)
 319 (HÖGSKOLA UTAN NÄRSTÅENDE SOM ARBETAR MED FORSKNING)

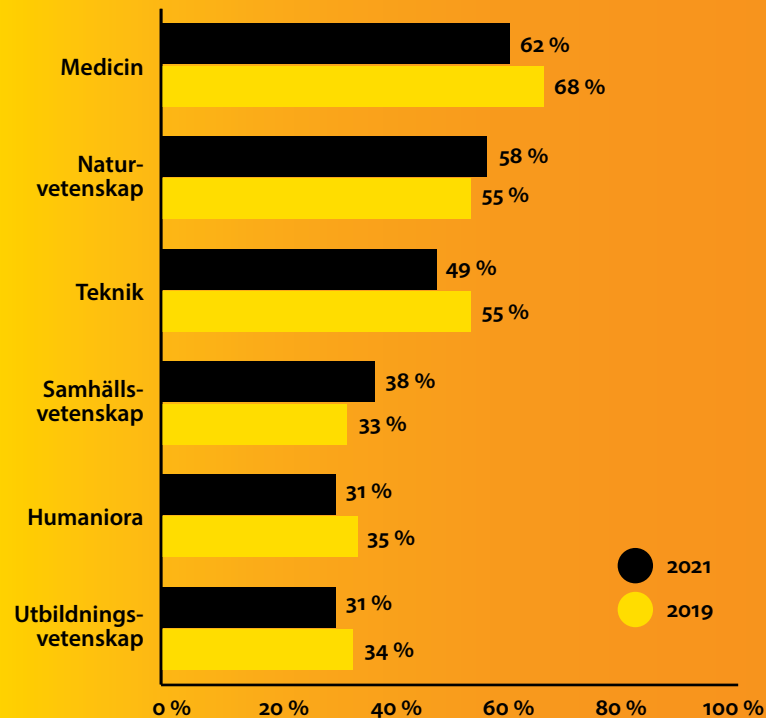
MEDICIN INTRESSERAR MEST

Olika typer av vetenskap väcker olika intresse. Störst är intresset för forskning inom medicin, som 62 procent är *ganska* eller *mycket intresserade* av. Motsvarande andel för naturvetenskap är 58 procent, följt av teknik (49 procent), samhällsvetenskap (38 procent), humaniora och utbildningsvetenskap (båda 31 procent).

Intresset för forskning inom samhällsvetenskap har ökat sedan 2019, medan det minskat för medicin, teknik och humaniora. För övriga områden ses inga statistiskt säkra förändringar. Personer med en högskoleutbildning är mer intresserade av forskning inom samtliga sex områden, jämfört med personer utan högre utbildning.

Figuren visar intresset för forskning inom olika områden 2019 och 2021. Staplarna visar sammanslagna andelar för ganska eller mycket intresserad (Femgradig skala: Mycket intresserad, Ganska intresserad, Mellanintresserad, Inte särskilt intresserad, Inte alls intresserad).

ANTAL SVARANDE: 1 021 (2019) | 016 (2021)

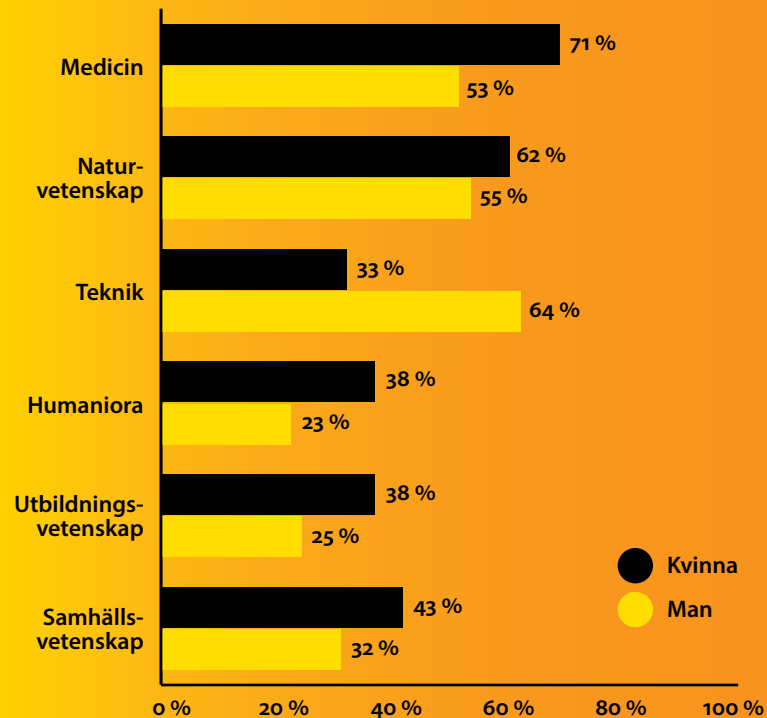

KVINNOR HAR BREDARE INTRESSE

Män och kvinnor är lika intresserade av forskning generellt, men det finns tydliga könsskillnader i intresset för olika forskningsområden. Nästan dubbelt så många män är *ganska* eller *mycket intresserade* av teknik jämfört med kvinnor (64 respektive 33 procent). Men kvinnors intresse är större än mäns för alla andra forskningsområden.

Figuren visar mäns respektive kvinnors **intresse för forskning inom olika områden**. Staplarna visar sammanslagna andelar för *ganska* eller *mycket intresserad*. (Femgradig skala: *Mycket intresserad, Ganska intresserad, Mellanintresserad, Inte särskilt intresserad, Inte alls intresserad*).

ANTAL SVARANDE: 510 (MÄN) 506 (KVINNOR)

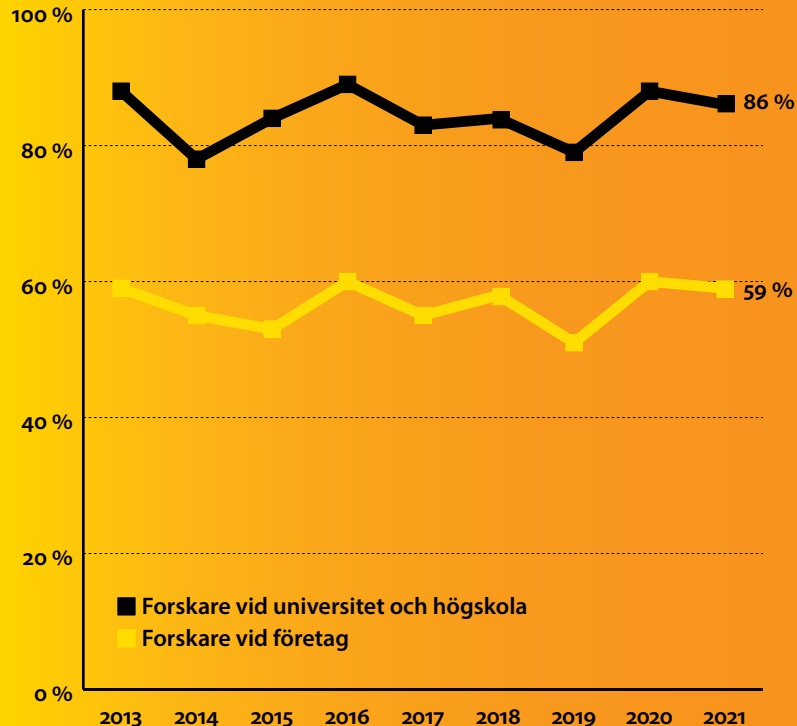
FÖRTROENDET FORTSATT STORT...

Närmare nio av tio (86 procent) har *ganska* eller *mycket stort* förtroende för forskare vid universitet och högskolor, medan sex av tio (59 procent) har motsvarande förtroende för forskare vid företag. Inget av värdena skiljer sig statistiskt från förra året.

Likt tidigare år syns en tydlig effekt av utbildningsnivå, där personer med högre utbildning har ett större förtroende. Andelen med ganska eller mycket stort förtroende för forskare vid universitet och högskolor är i år 91 procent bland högskoleutbildade och 84 procent bland övriga.

*Figuren visar andelar med **mycket eller ganska stort förtroende för forskare** vid universitet och högskolor samt forskare vid företag under åren 2013–2021.*

ANTAL SVARANDE 2021: 1 016

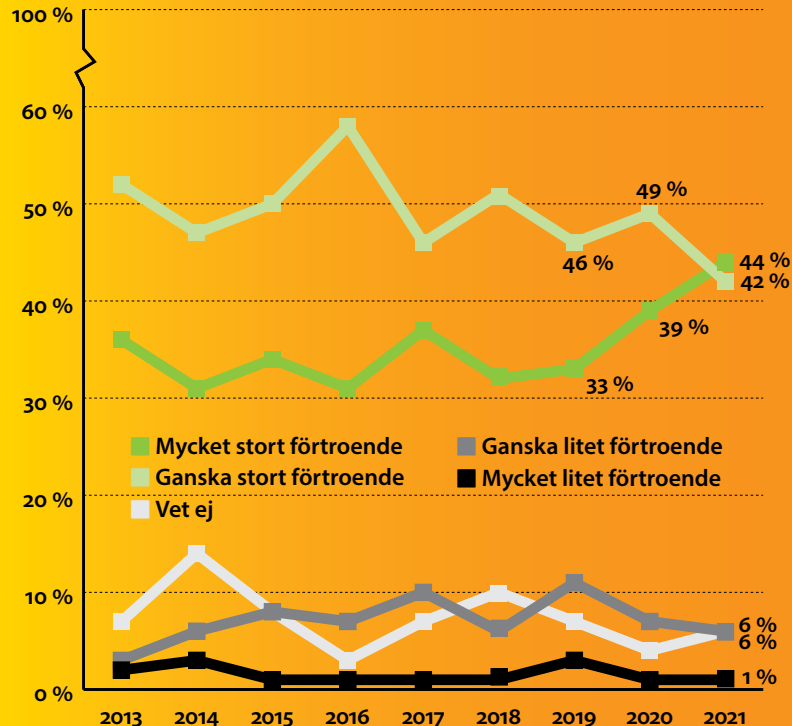
... OCH STARKARE ÄN NÅGONSIN

Även om den *sammanslagna* andelen med ganska eller mycket stort förtroende för forskare vid universitet och högskolor är oförändrad, har fördelningen av dessa förändrats de senaste åren. En växande andel säger sig ha *mycket stort* förtroende för forskare vid universitet och högskolor. Andelen mycket stort är i år 44 procent, den högsta siffran sedan mätningarna inleddes 2002, och för första gången i nivå med andelen *ganska stort* (42 procent).

Förändringen tyder på ett starkt förtroende för forskare vid universitet och högskolor de senaste åren och är särskilt tydlig hos högskoleutbildade. Bland dessa har andelen med mycket stort förtroende ökat med 15 procentenheter sedan 2019, medan andelen med ganska stort förtroende minskat med 9 procentenheter.

Figuren visar svaren på frågan om vilket förtroende man har för forskare vid universitet och högskolor under åren 2013–2021.

ANTAL SVARANDE 2021: 1 016

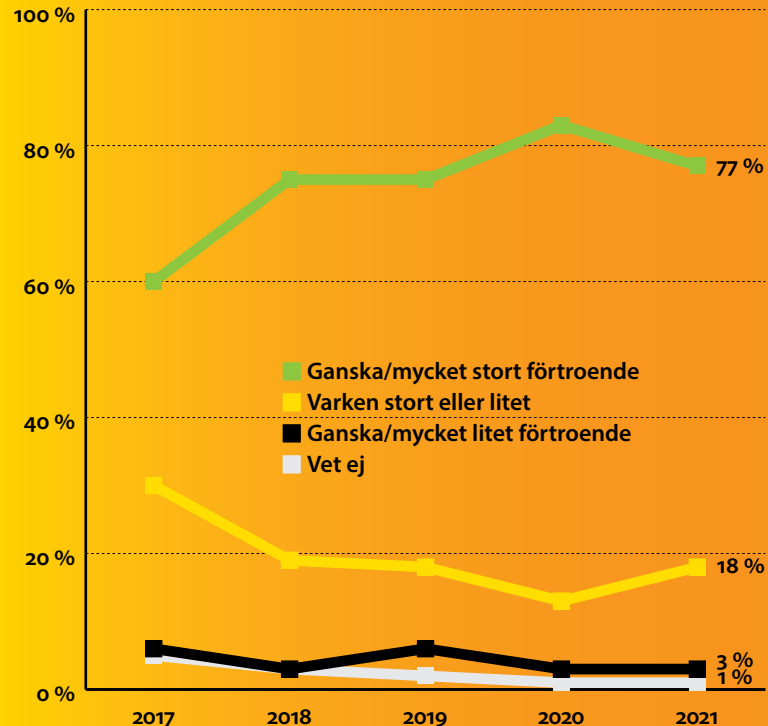
HÖGUTBILDADE HAR STÖRRE FÖRTROENDE

Förra året var andelen med *ganska* eller *mycket stort* förtroende för forskning 83 procent, den högsta sedan frågan först ställdes 2017. I årets undersökning har andelen minskat till 77 procent och är i nivå med resultaten åren 2018–2019.

Likt tidigare år, och liksom när det gäller intresse för forskning, syns en stark effekt av utbildningsnivå där högutbildade har ett större förtroende. Kvinnor har ett större förtroende än män: 81 procent av kvinnorna, jämfört med 74 procent av männen, har ett ganska eller mycket stort förtroende för forskning. Skillnaden mellan män och kvinnor syntes inte åren 2017–2019, men är tydlig 2020–2021.

*Figuren visar svaren på frågan **Vilket förtroende har du för forskning generellt?***

ANTAL SVARANDE: I 021 (2017) I 052 (2018) I 021 (2019) I 018 (2020) I 016 (2021)

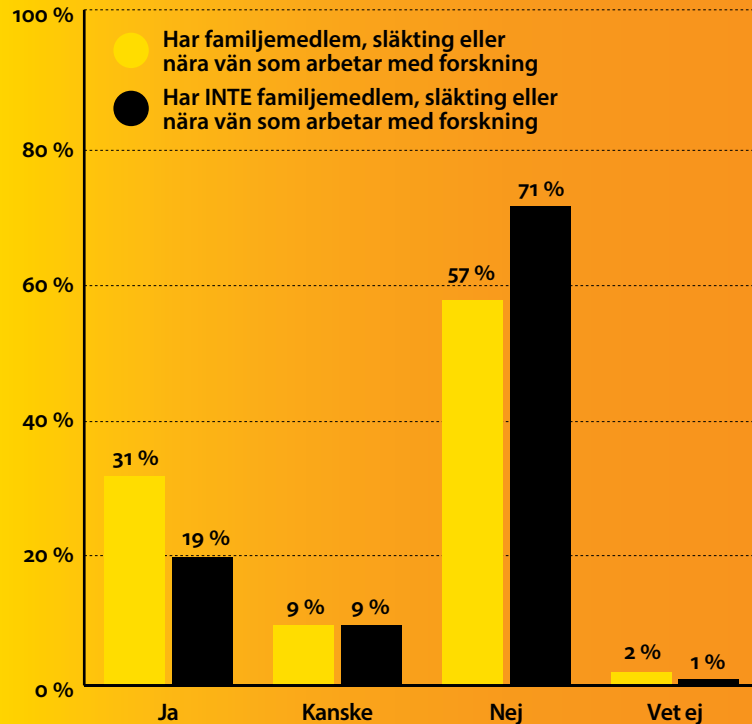
1 AV 4 VILL JOBBA SOM FORSKARE

Skulle du vilja arbeta som forskare i framtiden? Frågan är ställd till personer i åldern 16–65 år, och det finns inga skillnader i svaren mellan olika åldrar. Knappt var fjärde person (23 procent) i åldern 16–29 år svarar *ja*, liksom en dryg fjärdedel (27 procent) av dem mellan 60 och 65 år. Andelen som svarar ja har inte förändrats från förra året i någon åldersgrupp.

Särskilt vanligt att överväga forskning som yrke är det bland personer som har en familjemedlem, släkting eller nära vän som arbetar med forskning. Bland dessa svarade 31 procent ja, att jämföra med 19 procent av dem som inte har det. Högscoleutbildade är lika benägna att svara ja som personer utan högre utbildning.

*Figuren visar svaren på frågan **Skulle du vilja arbeta som forskare i framtiden?** uppdelade på de som har familjemedlem, släkting eller nära vän som arbetar med forskning och de som inte har det.*

ANTAL SVARANDE: 329 (HAR FAMILJEMEDLEM, SLÄKTING ELLER NÄRA VÄN SOM ARBETAR MED FORSKNING)
544 (HAR INTE FAMILJEMEDLEM, SLÄKTING ELLER NÄRA VÄN SOM ARBETAR MED FORSKNING)

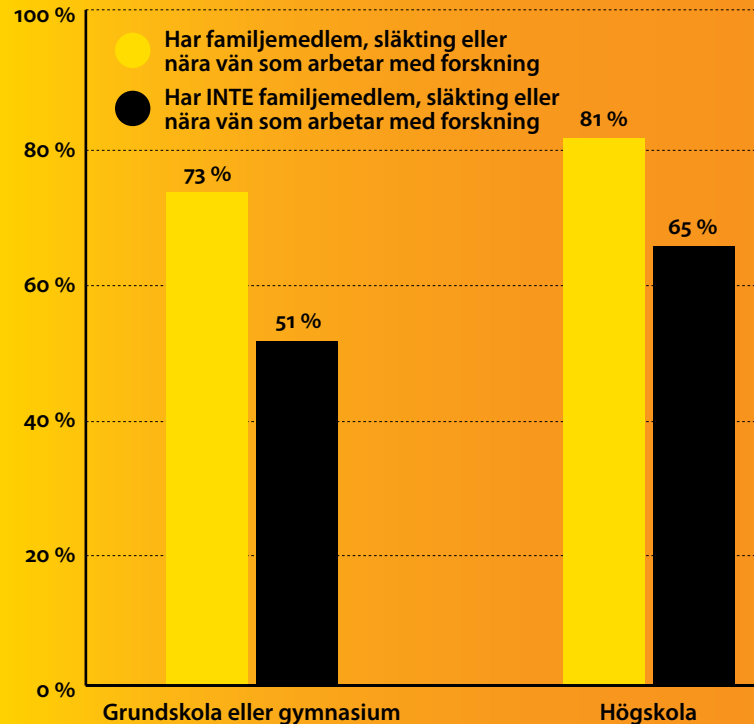
MÅNGA TAR DEL AV FORSKNINGSNYHETER

Sex av tio (63 procent) tar del av forskningsnyheter varje vecka. Det är en tydlig uppgång från 2019, då motsvarande andel var 53 procent. Särskilt tydlig är förändringen bland personer utan högskoleutbildning. Bland dessa har andelen som tar del av forskningsnyheter varje vecka stigit från 44 procent 2019 till 57 procent 2021. Samma förändring ses inte bland högutbildade personer.

Personer som har någon familjemedlem, släkting eller nära vän som arbetar med forskning tar oftare del av forskningsnyheter jämfört med personer utan forskare i sin närhet. Det är ett mönster som ses både bland personer med och utan högskoleutbildning.

Figuren visar andelen som tar del av forskningsnyheter varje vecka, uppdelat på utbildningsnivå och om man har en familjemedlem, släkting eller nära vän som arbetar med forskning.

ANTAL SVARANDE: 110 (GRUNDSKOLA/GYMNASIUM MED NÄRSTÅENDE SOM ARBETAR MED FORSKNING)
 310 (GRUNDSKOLA/GYMNASIUM UTAN NÄRSTÅENDE SOM ARBETAR MED FORSKNING)
 255 (HÖGSKOLA MED NÄRSTÅENDE SOM ARBETAR MED FORSKNING)
 319 (HÖGSKOLA UTAN NÄRSTÅENDE SOM ARBETAR MED FORSKNING)

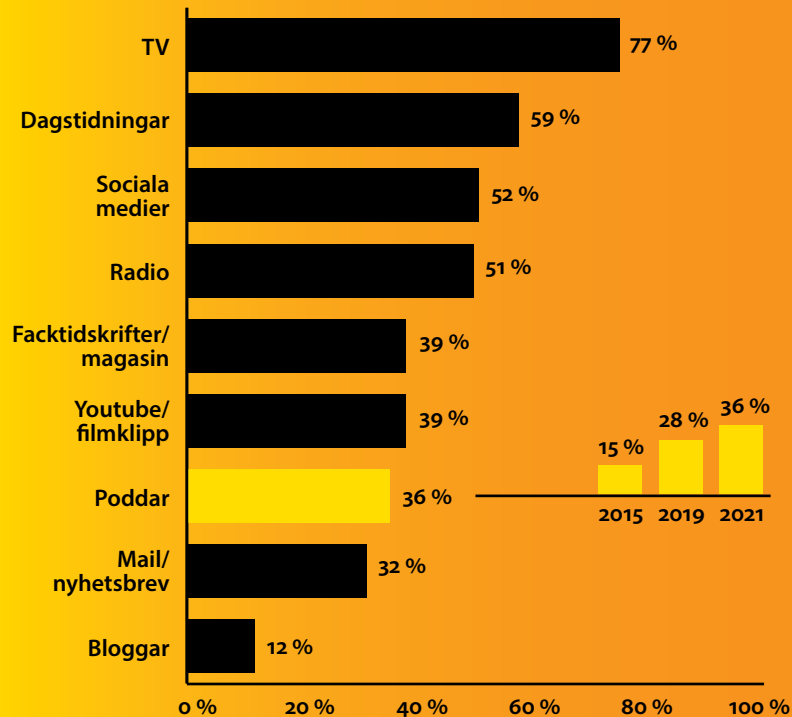
UPPSVING FÖR PODDAR

De vanligaste kanalerna för att ta del av forskningsnyheter är *TV* och *dagstidningar*, som används av 77 respektive 59 procent. Även *sociala medier* (52 procent) och *radio* (51 procent) är viktiga kanaler.

Kanalerna för forskningsnyheter har inte ändrats nämnvärt sedan 2019 – med ett undantag: *poddar*. I år använder 36 procent poddar för att ta del av forskningsnyheter; en tydlig ökning från 2019 (28 procent) och 2015 (15 procent). Varannan person i åldern 16–44 år tar i dag del av forskningsnyheter via poddar. Det ökande poddlyssnandet är påtagligt i alla åldersgrupper, även om det är mindre vanligt bland personer över 44 år. Bland dem mellan 60 och 74 år tar var tionde (11 procent) del av forskningsnyheter via poddar.

Figuren visar svaren på frågan Tar du del av forsknings- och vetenskapsnyheter via? (För varje kanal inkluderas att ta del av kanalen via internet). Staplarna visar andelar som svarade ja.

ANTAL SVARANDE: 1 016

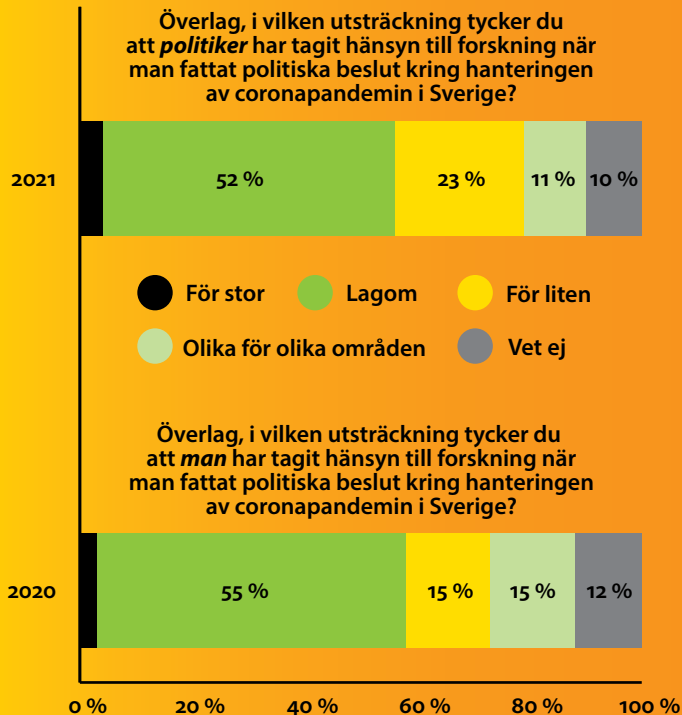
FORSKNING OCH POLITISKA BESLUT

Ungefär varannan svensk tycker att politiker har tagit *lagom* hänsyn till forskning när de fattat politiska beslut kring hanteringen av coronapandemin. Det stämmer överens med resultatet i förra årets VA-barometer, även om frågan var aningen annorlunda formulerad då. I år menar dock en större andel, 23 procent, att det tagits *för liten* hänsyn till forskning, att jämföra med 15 procent förra året.

Kvinnor tycker i större utsträckning, 63 procent, att man tagit lagom hänsyn till forskning i hanteringen av coronapandemin, jämfört med 41 procent hos männen. 2020 tyckte 53 procent av kvinnorna och 56 procent av männen att politiker tog lagom hänsyn till forskning.

Figuren visar svaren på två frågor om hänsyn till forskning i hanteringen av coronapandemin ställda 2020 och 2021.

ANTAL SVARANDE: 510 (2021) 506 (2020)

OM VA-BAROMETERN

VA-barometern genomförs varje år sedan 2002. Undersökningen görs genom telefonintervjuer med ett slumpmässigt och stratifierat urval, cirka 1 000 personer (i år 1 016), av den svenska befolkningen i åldern 16–74 år. Svarsfrekvensen i årets undersökning var 42 procent. De svarande är representativa utifrån variablerna kön, ålder och typ av boendekommun. Viktning har sedan 2014 (2013 enbart för förtroendet för forskare) använts för att uppnå representativitet även gällande utbildningsnivå. Endast statistiskt signifikanta jämförelser mellan svarsgrupper redovisas.

Intervjuerna görs i augusti–oktober och är avslutade innan årets Nobelpristagare tillkännages, med tanke på prisets mediala uppmärksamhet. Årets intervjuer gjordes mellan den 23 augusti och 3 oktober 2021.

Sedan 2012 görs intervjuerna av Exquiro Market Research. En referensgrupp med experter på enkätmetodik hjälper till att utveckla frågorna. Frågorna finns att ladda ner på www.v-a.se.

Vetenskap & Allmänhet, VA, främjar dialog och öppenhet mellan allmänhet och forskare. Föreningen arbetar för att åstadkomma samtal i nya former om forskning.

VA utvecklar också ny kunskap om samspelet forskning–samhälle genom opinionsundersökningar och studier.

Ett 100-tal organisationer är medlemmar i VA. Här ingår bland annat myndigheter, företag och föreningar. Dessutom finns individuella medlemmar.

Vetenskap & Allmänhet

Läs mer på www.v-a.se